

РЕЦЕНЗІЯ

**на монографію кандидата економічних наук, аудитора
Олександра Івановича Малишкіна «Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика»**

(К.: Центр учбової літератури, 2013. – 376 с.)

Монографія, що рецензується, присвячена проблемам теорії, методології та практики обліку і аудиту податків, які зумовлені наявністю протиріччя при підготовці та поданні інформації у фінансовій та податковій звітності, а також недостатністю уваги з боку науковців до аналізу таких явищ, як податковий облік та незалежний аудит податків. На сьогодні опубліковано лише кілька робіт, в яких названі явища досліджуються або суто теоретично, або епізодично, без комплексного підходу до їх розв'язання. Проблеми теоретичного обґрунтування окреслених понять, методологічних принципів побудови системи облікової інформації про складові податків як форми зобов'язань суб'єктів господарювання перед бюджетом країни не втрачають актуальності та набувають нових рис через суттєві зміни у законодавчих нормах.

Даному дослідженню властивий комплексний, багатосторонній підхід до аналізу методології облікових та звітних аспектів основних для суб'єктів господарювання податків – податку на прибуток та податку на додану вартість.

Цікавою та такою, що заслуговує на увагу, є авторська інтерпретація на підставі нормативних та

науково-практичних джерел термінів «податковий облік» і «незалежний аудит податків», а також пов'язаних з ними понять, що утворюють теоретичну основу роботи.

Насиченою за змістом та значною за обсягом є методологічна складова монографії. Вперше у вітчизняній літературі автор проводить глибоке дослідження позитивних і негативних аспектів механізму податкових різниць для обчислення бази оподаткування податком на прибуток в умовах чинності Податкового кодексу України. При цьому результати дослідження підтверджуються конкретними авторськими розробками, виконаними на замовлення Міністерства фінансів України.

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, значної кількості таблиць, схем, додатків, що ілюструють проміжні результати та висновки автора, списку використаних джерел.

Перший розділ «Теоретико-методологічні основи обліку та звітності з податків» присвячено теоретичним і методологічним питанням обліку та звітності з податків, зокрема, проведено критичний аналіз світового досвіду взаємоузгодження інформації фінансової та податкової звітності, його впливу на облікові механізми в Україні. На основі вітчизняних нормативних документів, що розглянуті в ретроспективі, досліджено генезис та розвиток податкового обліку (податкових розрахунків) в Україні за період її незалежності, а також статус, функції, об'єкти та методи податкового обліку в різні періоди його

становлення. Автор відстоює точку зору існування на певному історичному етапі розвитку економіки країни окремої системи податкової інформації, яка втілюється у форму податкового обліку та податкової звітності.

Другий розділ «Методологічні засади обліку податку на прибуток підприємства та відображення його у звітності» присвячено аналізу міжнародного та вітчизняного досвіду розрахунків за податком на прибуток як одного з найскладніших податків з точки зору його розрахунку. У ньому обґрунтовано різні моделі зв'язку інформації фінансової та податкової звітності. На основі порівняльного підходу досліджено методологію обліку доходів і витрат із застосуванням механізму податкових різниць, а також методичні аспекти узагальнення облікової та податкової інформації з податку на прибуток у формах податкової та фінансової звітності. Характерно, що застосовуючи порівняльний підхід при аналізі складових доходів і витрат платника податку, автор ґрунтується на нормах Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності як інформаційному підґрунті, що актуалізує досягнуті результати та перспективні пропозиції, представлені в монографії.

Третій розділ «Методологія і організація обліку податку на додану вартість та інших податків» присвячено міжнародному та вітчизняному досвіду розрахунків, обліку та звітності за податком на додану вартість. На основі аналізу практичного матеріалу та нормативної бази запропоновані моделі зв'язку інформації фінансового та податкового обліку та звітності з ПДВ. Окремо проаналізовано специфічні аспекти розподілу, обліку та відображення у звітності податкового кредиту з ПДВ, а також облікові аспекти інших податків і зборів у контексті необхідності додаткової, крім облікової бухгалтерської, системи інформації з метою складання декларацій.

Четвертий розділ «Методологія і організація аудиту податків» присвячено теоретико-методологічним основам незалежного аудиту податків. Не регламентований законодавчо, такий вид діяльності в

практиці аудиторів України та інших пострадянських країн є доволі поширеним, що вимагає від науковців пошуку засобів її реалізації. Під таким кутом зору в роботі розкриваються понятійний апарат аудиту податків (зборів), прийоми планування аудиту податків, оцінка системи внутрішнього контролю підприємства, методика побудови робочих та підсумкових документів аудитора; розглянуто методику розрахунку та контролю показника податкового навантаження платника податків. Під час написання цього розділу автор використав власний практичний досвід як аудитора та консультанта, що робить його рекомендації корисними як для теоретиків, так і практиків аудиту.

Характерною ознакою дослідження є практична спрямованість розробок автора щодо облікового забезпечення обчислення податку на прибуток, ПДВ, інших податків (зборів), а також аспектів аудиторських перевірок систем оподаткування платника податків.

Монографія цінна й доречним використанням сучасного закордонного досвіду в сфері облікового забезпечення процесів розрахунку та обчислення показників оподаткування, у тому числі в умовах застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Автор проводить переконливе обґрунтування варіацій моделей взаємозв'язку інформації податкової та фінансової звітності за різними податками залежно від нормативної бази та традицій оподаткування й обліку в конкретній країні.

Окремі пропозиції автора мають дискусійний характер, проте вони не змінюють загального позитивної оцінки роботи. В подальших дослідженнях у цьому напрямі доцільно приділити більше уваги проблемам складання податкової та фінансової звітності в контексті інтегрованої звітності, що може бути трендовим напрямом наукових досліджень на ближчу перспективу.

Дана монографія – це значний внесок у розвиток бухгалтерської професії. Вона може бути корисною як науковцям, так і практикам у сфері податкового та фінансового обліку.

Рецензент – **Наталія Малюга**, доктор екон. наук, професор, завідувач кафедри теорії бухгалтерського обліку Національної академії статистики, обліку та аудиту, дійсний член АЕН України